

BS"D

Shalom Bayit v. Talmud Torah

R. Mois Navon

Beit HaKenneset HaSefaradi BeRimon – Ki Teitzei 5780

This week's parsha discusses a great many interesting topics. I would like to focus on two – or more precisely – the tension between two mitzvot.

The parsha mentions marriage, stating “When a Man Takes a Wife” – no less than three times!

דברים פרשת כי תצא פרק כב פסוק יג

כי יקח איש אשה ...

דברים פרשת כי תצא פרק כד פסוק א

כי יקח איש אשה ...

דברים פרשת כי תצא פרק כז פסוק ה

כי יקח איש אשה ...

The parsha also alludes to the great value of studying Torah:

דברים פרשת כי תצא פרק כא פסוק יח, יח

כי יהיה לאיש בן סורר ומורה ...

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף עא עמוד א

בן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות, ולמה נכתב - דרוש וקבל שכר

So I thought it appropriate to ask the following question: What is more important – Shalom Bayit or Talmud Torah? The answer would seem to be quite simple as we read in the first Mishna of Mesechet Pe'ah every morning:

משנה מסכת פאה פרק א משנה א

אלו דברים שאין להם שיעור הפאה והבכורים והראיון וגמ"ח = וגמילות חסדים = ותלמוד תורה. אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא: כיבוד אב ואם וגמילות חסדים והבאת שלום בין אדם לחבירו [ובין איש לאשתו]¹ ותלמוד תורה כנגד כולם:

But before we jump to hasty conclusions, we should take a look at a series of agadot in Ketubot (62b-63a) that discuss this very tension between Shalom Bayit and Talmud Torah. These stories tell of men who went off to learn for long periods of time, leaving their wives at home. What is important to note in these stories is the spectrum of approaches to balancing between Shalom Bayit and Talmud Torah.²

¹ Added in Siddurim.

² See these articles for analysis of the Agadot:

שולמית ולר, טורא א, תשמט, עמ 95-108

יונה פרנקל - עיונים בעולמו הרוחני של סיפור האגדה, תל-אביב תשמא, עמ 98-115

The first story tells of R. Ruchami who had an agreement with his wife that he would return every Erev YK. One year, he was absorbed in his learning and didn't return. His wife was waiting and waiting and realized that he would not return. She shed a tear, and with that, the roof upon which R. Ruchami was learning collapsed. Clearly the Gemara does not see the value of Talmud Torah as overriding the value of Shalom Bayit.

There are another five stories which tell of similar – though not as dramatic – incidents in which Talmidei Hachamim failed to maintain their responsibilities to their wives and home. That said, there are also stories of those who, while staying away for long periods of time, nevertheless maintained their connection to wife and home. One is of R. Shimon Bar Yohai who, while staying in the Beit Midrash for long periods of time, nevertheless managed to maintain a familial connection with his wife, corresponding by mail (so elaborates the Midrash – Ber. R. 95:30).

The ultimate story that culminates the series of stories is that of R. Akiva and his wife Rachel. As is well known, they agreed for R. Akiva to learn for 12 years, and upon his return, he heard his wife say that she would be happy if he learned another 12 years. And so it was, that he returned after 24 years and proclaimed “What’s mine and yours is hers.”

שלי ושלכם שלה הוא

He thus attributed to his wife all the Torah learning that had taken place over the course of his 24-year absence.

We should not be startled by the numbers here – of course today they would be unthinkable. But those were different times and different circumstances. The point that is relevant to us, is that one need not compromise (mitpasher) on his dedication to Talmud Torah as long one does not compromise on his agreement with his wife.

When we asked what takes precedence Shalom Bayit or Talmud Torah – it is really not a valid question, because they are not competing values on a rising scale, but complementary values such that one cannot exist without the other. For one to engage in Talmud Torah one has to have established Shalom Bayit. Shalom Bayit is the very foundation for Talmud Torah, it is the very structure upon which one relies to learn Torah. This was made abundantly clear in the story of R. Ruchami – the minute his shalom bayit collapsed, so too did the bayit, where he was learning Torah, collapse. The tear that his wife brought down, correspondingly brought down the house upon which he was learning. (I believe this is clearly the message of the Gemara since it goes out of its way to say R. Ruchami was learning on the roof. How many times is it ever told of someone learning *on* the roof and not *in* the Beit Midrash?!)³

So at this special time of year, where we seek to increase our merits before the day of judgment, may we increase our attention to Shalom Bayit and Talmud Torah, and in so doing, merit a year of health wealth and, of course, Shalom Bayit and Talmud Torah.

³ I am only familiar with the story of Hillel who was forced to learn on the roof because he didn't have the money to enter. Thanks to my wife for reminding me of that!

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף סב עמוד ב

חכמים אומרים: התלמידים יוצאין לת"ת ב' וג' שנים שלא ברשות. אמר רבא: סמכו רבנן אדרב אדא בר אהבה ועבדי עובדא בנפשייהו.

כי הא דרב רחומי הוה שכיח קמיה דרבא במחוזא, הוה רגיל דהוה אתי לביתיה כל מעלי יומא דכיפורי. יומא חד משכתייה שמעתא, הוה מסכיח דביתיה השתא אתי השתא אתי, לא אתא, חלש דעתה אחית דמעתא מעינה, הוה יתיב באיגרא, אפחית איגרא מתותיה ונח נפשיה. עונה של תלמידי חכמים אימת? אמר רב יהודה אמר רב שמואל: מע"ש לע"ש. אשר פריו יתן בעתו - אמר רב יהודה, ואיתימא רב הונא, ואיתימא רב נחמן: זה המשמש מטתו מע"ש לע"ש. יהודה בריה דר' חייא חתניה דר' ינאי הוה, אזיל ויתיב בבי רב, וכל בי שמישי הוה אתי לביתיה, וכי הוה אתי הוה קא חזי קמיה עמודא דנורא. יומא חד משכתייה שמעתא, כיון דלא חזי ההוא סימנא, אמר להו רבי ינאי: כפו מטתו, שאילמלי יהודה קיים לא ביטל עונתו. הואי כשגגה שיוצא מלפני השליט ונח נפשיה. רבי איעסק ליה לבריה בי רבי חייא, כי מטא למיכתב כתובה נח נפשה דרביתא. אמר רבי: ח"ו פסולא איכא? יתיבו ועיינו במשפחות, רבי אתי משפטיה בן אביטל, ורבי חייא אתי משמעתי אחי דוד. אזיל איעסק ליה לבריה בי ר' יוסי בן זימרא, פסקו ליה תרתי סרי שנין למיזל בבי רב. אחלפיה קמיה, אמר להו: ניהו שית שנין. אחלפיה קמיה, אמר להו: איכניס והדר איזיל. הוה קא מכסיף מאבוה א"ל: בני, דעת קונך יש בך, מעיקרא כתיב: תביאמו ותטעמו, ולבסוף כתיב: ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. אזיל יתיב תרתי סרי שני בבי רב. עד דאתא איעקרא דביתיה. אמר רבי: היכי נעביד? נגרשה, יאמרו ענייה זו לשוא שימרה! נינסיב איתתא אחריתי, יאמרו זו אשתו וזו זונתו! בעי עלה רחמי ואיתסיאת. רבי חנניה בן חכנאי הוה קאזיל לבי רב בשילהי הלוליה דר"ש בן יוחאי, א"ל: איעכב לי עד דאתי בהדך, לא איעכבא ליה. אזל יתיב תרי סרי שני בבי רב. עד דאתי אישתנו שבילי דמתא ולא ידע למיזל לביתיה. אזל יתיב אגודא דנהרא, שמע לההיא רביתא דהוה קרו לה: בת חכנאי, בת חכנאי, מלי קולתך ותא ניזיל. אמר: ש"מ, האי רביתא דידן, אזל בתרה. הוה יתיבא דביתיה קא נהלה קמחא, דל עינה חזיתיה, סוי לבה פרח רוחה. אמר לפניו: רבש"ע, ענייה זו זה שכרה? בעא רחמי עלה וחייה. רבי חמא בר ביסא אזיל יתיב תרי סרי שני בבי מדרשא. כי אתא, אמר: לא איעביד כדעביד בן חכנאי, עייל יתיב במדרשא, שלח לביתיה. אתא ר' אושעיא בריה יתיב קמיה, הוה קא משאיל ליה שמעתא, חזא דקא מתחדדי שמעתיה, חלש דעתיה, אמר: אי הואי הכא הוה לי זרע כי האי. על לביתיה, על בריה, קם קמיה. הוא סבר, למשאיליה שמעתתא קא בעי, אמרה ליה דביתיה: מי איכא אבא דקאים מקמי ברא? קרי עליה רמי בר חמא: החוט המשולש לא במהרה ינתק - זה ר' אושעיא בנו של רבי חמא בר ביסא. ר"ע רעיא דבן כלבא שבוע הוה, חזיתיה ברתייה דהוה צניע ומעלי, אמרה ליה: אי מקדשנא לך אזלת לבי רב? אמר לה: אין. איקדשא ליה בצינעה ושדרתייה. שמע אבוה אפקה מביתיה, אדרה הנאה מנכסיה. אזיל יתיב תרי סרי שני בבי רב. כי אתא, אייתי בהדיה תרי סרי אלפי תלמידי. שמעיה

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף סג עמוד א

להווא סבא דקאמר לה: עד כמה **תלמוד בבלי מסכת כתובות דף סג עמוד א** קא מדברת אלמנות חיים? אמרה ליה: אי לדידי ציית, יתיב תרי סרי שני אחרני. אמר: ברשות קא עבידנא, הדר אזיל ויתיב תרי סרי שני אחרני בבי רב. כי אתא, אייתי בהדיה עשרין וארבעה אלפי תלמידי. שמעה דביתיה הוה קא נפקא לאפיה, אמרו לה שיבבתא: שאילי מאני לבוש ואיכסאי, אמרה להו: יודע צדיק נפש בהמתו. כי מטיא לגביה, נפלה על אפה קא מנשקא ליה לכרעיה, הוה קא מדחפי לה שמעיה, אמר להו: שבקוה, שלי ושלכם שלה הוא. שמע אבוה דאתא גברא רבה למתא, אמר: איזיל לגביה, אפשר דמפר נדראי. אתא לגביה, א"ל: אדעתא דגברא רבה מי נדרת? א"ל: אפילו פרק אחד ואפי' הלכה אחת. אמר ליה: אנא הוא, נפל על אפיה ונשקיה על כרעיה, ויהיב ליה פלגא ממוניה. ברתייה דר"ע עבדא ליה לבן עזאי הכי. והיינו דאמרי אינשי: רחילא בתר רחילא אזלא, כעובדי אמה כך עובדי ברתייה. רב יוסף בריה דרבא שדרה אבוהי לבי רב לקמיה דרב יוסף, פסקו ליה שית שני. כי הוה תלת שני מטא מעלי יומא דכיפורי, אמר: איזיל ואיחזינהו לאינשי ביתי. שמע אבוהי, שקל מנא ונפק לאפיה, אמר ליה: זונתך נזכרת? איכא דאמרי, אמר ליה: יונתך נזכרת? איטרוד, לא מר איפסיק ולא מר איפסיק.

חברותא מסכת כתובות דף סב עמוד ב

כי הא דרב רחומי, הוה שכיח קמיה דרבא במחוזא [רגיל היה לפרוש מאשתו ולהיות אצל רבא בעירו מחוזא]. הוה רגיל רב רחומי דהוה אתי לביתיה כל מעלי יומא דכיפורי [לבוא לביתו בכל ערב יום הכפורים].

יומא חד, בערב יום הכפורים, משכתייה שמעתא לרב רחומי, נמשך מעט בלימודו והתאחר ללכת לביתו. הוה מסכיח דביתיה [מצפה היתה אשתו] וחושבת בלבה: השתא אתי, השתא אתי [עכשיו הוא בא! עכשיו הוא בא!]. אך לבסוף לא אתא [לא הגיע רב רחומי].

חלש דעתה [של אשתו], אחית דמעתא מעינה [נשרה לאשתו דמעה מעינה]. הוה יתיב רב רחומי באיגרא [יושב היה רב רחומי בעליה], אפחית איגרא מתותיה דרב רחומי [נפחתה העליה מתחתיו], ונח נפשיה [מת רב רחומי].

ודנה הגמרא: עונה של תלמידי חכמים - אימת היא?

אמר רב יהודה אמר שמואל: עונת תלמידי חכמים היא אחת בשבת, וזמנה מערב שבת לערב שבת, היות שהוא ליל תענוג ושבייתה והנאת הגוף!

ודורשת הגמרא על כך את מאמר הכתוב בתהלים: "כי אם בתורת ה' חפצו, ובתורתו יהגה יומם ולילה. והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פרו יתן בעתו" -

אמר רב יהודה, ואיתימא רב הונא [יש אומרים כי רב הונא הוא שדרש כן], ואיתימא רב נחמן:

"אשר פרו יתן בעתו" - זה אדם המשמש מטתו מערב שבת לערב שבת.

יהודה, בריה דרבי חייא, שהיה חתניה חתנו דרבי ינאי, הוה אזיל ויתיב בבי רב [הולך לישב בישיבה כל השבוע]. וכל בי שמשני [ערב שבת] הוה אתי לביתיה [היה שב לביתו בכל ערב שבת]. וכי הוה אתי [קודם שהיה בא] הוה קא חזי רבי ינאי קמיה עמודא דנורא [רואה היה רבי ינאי עמוד של אש, שהיה מקדים לבוא לפני חתנו].

יומא חד, משכתייה שמעתא ליהודה [נמשך הוא בתלמודו] ולא הלך לביתו בעת הקבועה לו.

כיון דלא חזי רבי ינאי ההוא סימנא [משלא ראה רבי ינאי את עמוד האש], אמר להו רבי ינאי לבני ביתו של חתנו:

כפו, הפכו את מטתו של יהודה, כדרך האבלים, כי ודאי מת, שאילמלי יהודה קיים, לא ביטל עונתו.

הואי היו דברי רבי ינאי כ"שגגה שיוצא מלפני השליט", ונח נפשיה [מת יהודה בריה דרבי חייא].

רבי איעסק ליה לבריה בי רבי חייא [אירס את בנו עם בתו של רבי חייא].

כי מטא למיכתב כתובה [כאשר הגיעו לכתוב את הכתובה], נח נפשה דרביתא [מתה הנערה הכלה, בתו של רבי חייא].

אמר רבי: וכי חס וחלילה, פסולא איכא [יש איזה פסול בשידוך זה]?

יתיבו ועיינו במשפחות [ישבו הצדדים לעיין במשפחת החתן ומשפחת הכלה], ומצאו שרבי אתי [מוצאו של רבי] משפטיה בן אביטל אשת דוד, ונמצא בנו בן מלכים, ואילו רבי חייא אתי [מוצאו] משמעי אחי דוד -

וזה הוא הפסול, שאין היא בת מלכים, ואין היא הוגנת לבן מלכים.

אזיל רבי, איעסק ליה לבריה [אירס את בנו, לאחר שמתה כלתו] בי רבי יוסי בן זימרא [עם בתו של רבי יוסי בן זימרא].

פסקו ליה לבנו של רבי תרתי סרי שנין למיזל בבי רב [קבעה משפחת הכלה עם החתן שרשות בידו לילך שתים עשרה שנה לישיבה קודם שישא את כלתו].

לאחר מכן אחלפוה קמיה [העבירו לפני החתן את כלתו], ומרוב חיבת כלתו.

אמר להו החתן למשפחת הכלה: ניהו רק שית שנין [די לי בשש שנים שאלך לישיבה קודם שאכנס].

שוב אחלפוה קמיה [העבירוה שוב לפניו], ואמר להו החתן: איכניס והדר איזיל [אכנס תחילה את כלתי ואחר כך אלך לישיבה].

הוה קא מכסיף החתן מאבוה [נתבייש החתן מרבי, אביו, על שחזר בו].

אמר ליה רבי לבנו: בני, דעת קונך [הקדוש ברוך הוא] יש בך, שאף הוא אמר להרחיק זמן חופתו עם כנסת ישראל, וחזר וקירבה מרוב חיבת כלתו, שהרי:

מעיקרא כתיב [בתחלה כתוב]: "תביאמו ותטעמו [לבני ישראל] בהר נחלתך [בארץ ישראל, ורק אחר כך], מכון לשבתך פעלת ה', מקדש ה' כוננו ידיך -

ולבסוף כתיב, עוד כשהיו ישראל במדבר: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". הרי שחזר הקדוש ברוך הוא וקירב את זמן חופתו עם בני ישראל מרוב חיבתם.

ואכן כנסה בנו של רבי, ואזיל, הלך אחר חתונתו ויתיב תרתי סרי שני בבי רב [ישב שתים עשרה שנים בישיבה].

עד דאתא, איעקרא דביתהו [עד שחזר בנו של רבי מהישיבה, נעקרה אשתו], כדרך היושבות עשר שנים בלא בעל.

אמר רבי: היכי נעביד, מה יעשה עתה בני?

אם נגרשה לאשתו שנעקרה, וישא אחרת תחתיה כדי שיהיו לו בנים, הרי יאמרו הבריות: ענייה זו, לשוא שימרה [ציפתה] לבעלה!

ואם לא יגרשנה, אלא נינסיב ישא איתתא אחריתי, אשה אחרת עליה, הרי יאמרו הבריות: זו שנשא עכשיו היא אשתו, ואילו זו שנשא ראשונה היא זונתו!

בעי ביקש רבי בתפילה עלה על כלתו רחמי, ואיתסיאת, והתרפאה מעקרונה.

רבי חנניה בן חכינאי, הוה קאזיל לבי רב [הלך ללמוד בישיבה] בשילהי הלוליה דרבי שמעון בן יוחאי [בסוף ימי שבעת ימי המשתה לחופתו של רבי שמעון בן יוחאי].

אמר ליה רבי שמעון בן יוחאי לרבי חנניה בן חכינאי: איעכב לי עד דאתי בהדך [המתן לי עד שישלמו ימי חופתי, ואבוא עמך].

לא איעכבא ליה [לא נענה רבי חנניה בן חכינאי לבקשתו ולא התעכב].

אזל רבי חנניה בן חכינאי, יתיב תרי סרי שני בני רב [ישב בישיבה שנים עשרה שנים].

עד דאתי, אישתנו שבילי דמתא [עד שחזר רבי חנניה השתנו שבילי העיר], ולא ידע כיצד למיזל לביתיה [ולא ידע באיזו דרך ילך לביתה].

אזל, יתיב אגודא דנהרא [הלך וישב על שפת הנהר], שמע לההיא רביתא דהוה קרו לה [שמע רבי חנניה איך שקוראים לנערה אחת]: בת חכינאי, בת חכינאי, מלי קולתך ותא ניזיל [מלאי את כלך מים, ובואי נלך].

אמר רבי חנניה: שמע מינה, האי רביתא, דיך היא [מבין אני כי זו היא בת].

וכשהלכה בתו לביתה, אזל בתרה [הלך רבי חנניה אחריה].

הוה יתיבא דביתהו קא נהלה קמחא [אשתו היתה יושבת על פתח ביתה ומנפה קמח], דל עינה, חזיתיה [הרימה אשתו את עיניה וראתהו לבעלה], סוי לבה, [ראה לבה] פרח רוחה. נדמה היה ללבה פתאום שזה בעלה, ופרחה רוחה ממנה, ומתה.

אמר רבי חנניה לפניו, יתברך: רבונו של עולם: ענייה זו, שהסכימה שאלך לבית המדרש כה הרבה זמן, וכי זה שכרה שמתה כאשר חזרתי אליה?

בעא רבי חנניה רחמי עלה דאשתו, וחייה.

רבי חמא בר ביסא אזיל, יתיב תרי סרי שני בני מדרשא [הלך לאחר לידת בנו לישב שנים עשרה שנים בבית המדרש].

כי אתא [כאשר חזר לביתו], אמר רבי חמא בלבו: לא איעביד כדעביד בן חכינאי [לא אעשה כפי שעשה בן חכינאי] להופיע פתאום אצל אשתו!

אלא, עייל יתיב במדרשא [הלך לישב בבית המדרש שבעירו], שלח לביתיה [שלח רבי חמא להודיע בביתו שהוא הגיע].

בין כך ובין כך, אתא רבי אושעיא בריה, יתיב קמיה [בא רבי אושעיא בנו וישב לפניו], ולא היו מכירים זה את זה.

הוה קא משאיל ליה רבי אושעיא לאביו שמעתא [היה שואלו שאלות בדברי תורה]. חזא רבי חמא לבנו דקא מתחדדי שמעתיה [ראה רבי חמא שמחודד הוא בהלכה], חלש דעתיה [חלשה דעתו] דרבי חמא.

ואמר רבי חמא בלבו: אי הואי הכא, הוה לי זרע כי האי [אילו הייתי נשאר פה היה אף לי זרע כמו זה], שהייתי מלמד תורה את בני, ואילו אני הנחתיו לבדו כשהוא קטן.

ומאחר ששלח רבי חמא להודיע על ביאתו, על לביתיה [הלך הוא לביתו], על בריה [ביושבו בביתו, נכנס בנו] שדיבר עמו קודם, ועדיין לא ידע רבי חמא שזה הוא בנו - קם רבי חמא קמיה לפני רבי אושעיא בנו.

הוה רבי חמא סבר, שבא רבי אושעיא, למשאליה שמעתתא קא בעי [רצונו לשאלני שאלות נוספות].

אמר ליה דביתהו [אמרה לו אשתו לרבי חמא]: מי איכא אבא דקאים מקמי ברא [וכי יש אבא העומד בפני בנו]!!

קרי עליה רמי בר חמא, קרא רמי בר חמא על בנו, את הפסוק:

"החוט המשולש, לא במהרה ינתק" - זה רבי אושעיא, בנו של רבי חמא בר ביסא.

לפי שהיה רבי אושעיא דור שלישי לרבי ביסא, למלא מקום אבותיו בחכמה, שהיו שלשת הדורות חכמים, רבי ביסא, ורבי חמא, ורבי אושעיא.

רבי עקיבא, רעיא דבן כלבא שבוע הוה [רבי עקיבא קודם שלמד תורה היה רועה צאנו של האיש שהיה מכונה "בן כלבא שבוע"]. חזיתיה ברתייה דהוה צניע, ומעלי [ראתה בתו של בן כלבא שבוע את רבי עקיבא שהיה צנוע וטוב].

אמרה ליה הבת לרבי עקיבא : אי מקדשנא לך , אזלת לבי רב [אם אתקדש לך , האם תלך
לישיבה ללמוד]?
אמר לה רבי עקיבא : אין , אכן אלך ללמוד.
איקדשא ליה בצינעה , ושדרתיה , נתקדשה לו בצינעא - שלא ידע מכך אביה - ושלחתו ללמוד
תורה.
כאשר שמע אבוה כן , אפקה מביתיה [הוציאה מביתו] , ואדרה הנאה מנכסיה [הדיר אותה
הנאה מנכסיו].
אזיל יתיב תרי סרי שנין בבי רב [הלך רבי עקיבא וישב שנים עשרה שנים בישיבה].
כי אתא , אייתי בהדיה תרי סרי אלפי תלמידי [כאשר שב רבי עקיבא מן הישיבה הביא עמו
לעירו שנים עשר אלף תלמידים].
וכשהגיע לביתו שמעיה לההוא סבא דקאמר לה [שמע זקן אחד שאומר לאשתו] : עד כמה
חברותא מסכת כתובות דף סג עמוד א
קא מדברת אלמנות חיים [עד מתי את מתנהגת כאלמנה חיה]?!
אמרה ליה אשתו של רבי עקיבא לאותו זקן : אי לדידי ציית , אם היה שומע לי רבי עקיבא
בעלי , הוה יתיב תרי סרי שני אחריני , היה יושב שם עוד שנים עשרה שנים אחרות.
אמר רבי עקיבא כשמע את דבריה : אם כן , ברשות קא עבידנא [ברשות אשתי אני עושה] -
הדר , אזיל , ויתיב תרי סרי שני אחריני בבי רב [חזר רבי עקיבא , וישב עוד שנים עשרה
שנים אחרות בישיבה].
כי אתא , אייתי בהדיה עשרין וארבעה אלפי תלמידי [וכאשר שב רבי עקיבא לביתו לאחר
אותן שנים עשרה שנים , הביא עמו לעירו עשרים וארבעה אלף תלמידים].
שמעה דביתהו , הות קא נפקא לאפיה [כאשר שמעה אשתו על ביאתו , יצאה היא לקראתו].
אמרו לה שיבבתא [שכנותיה] : שאילי מאני לבוש ואיכסאי [שאלו לך בגדים לבשי והתכסי
בהם] , שלא תתבזי בכסותך הדל.
אמרה להו אשת רבי עקיבא לשכנותיה : "יודע צדיק נפש בהמתו" , מכיר הוא בי שאין לי כל ,
ואיני צריכה להתהדר בפניו.
כי מטיא לגביה , נפלה על אפה קא מנשקא ליה לכרעיה [כאשר הגיעה עד רבי עקיבא ,
נפלה על פניה , ונישקה את רגליו של רבי עקיבא] -
הו קא מדחפי לה שמעיה [היו שמשי רבי עקיבא דוחפים אותה].
אמר להו רבי עקיבא לשמשיו : שבקוה [הניחוה] , כי לימוד התורה שלי ולימוד התורה שלכם -
שלה הוא! תורה שלמדתי אני , ותורה שלמדתם אתם , על ידה הוא , שאלמלא שלחתי ללמוד , לא
הייתי זוכה ללמוד וללמד.

Students may go away to study Torah without the permission [of their wives even for]
two or three years.¹⁰ Raba stated: The Rabbis¹¹ relied on R. Adda b. Ahabah¹² and act
accordingly at the risk of [losing] their lives.¹³

- (1) Thus R. Rehumi who was frequenting [the school] of Raba at Mahuza¹⁴ used to
return home on the Eve of every Day of Atonement. On one occasion¹⁵ he was
so attracted by his subject [that he forgot to return home]. His wife was expecting
[him every moment, saying.] 'He is coming soon,¹⁶ he is coming soon'¹⁶ As he
did not arrive she became so depressed that tears began to flow from her eyes.
He was [at that moment] sitting on a roof. The roof collapsed under him and he
was killed.¹⁷

How often¹⁸ are scholars to perform their marital duties? — Rab Judah in the name of
Samuel replied: Every Friday night.¹⁹ That bringeth forth its fruit in its season,²⁰ Rab
Judah, and some say R. Huna, or again. as others say. R. Nahman, stated: This [refers to
the man] who performs his marital duty every Friday night.²¹

- (2) Judah²² the son of R. Hiyya and son-in-law of R. Jannai was always spending his
time²³ in the school house but every Sabbath eve²⁴ he came home. Whenever

he arrived the people saw²⁵ a pillar of light moving before him. Once he was so attracted by his subject of study [that he forgot to return home]. Not Seeing²⁶ that Sign. R. Jannai said to those [around him], ‘Lower²⁷ his bed,²⁸ for had Judah been alive he would not have neglected the performance of his marital duties’. This [remark] was like an error that proceedeth from the ruler,²⁹ for [in consequence] Judah's³⁰ soul returned to its eternal rest.

- (3) ... Later³⁹ he⁴⁰ was engaged in preparations for the marriage of his son into the family of R. Jose b. Zimra. It was agreed that he⁴¹ should spend twelve years at the academy.⁴² When the girl was led before him⁴¹ he said to them, ‘Let it⁴³ be six years’. When they made her pass before him [a second time] he said, ‘I would rather marry [her first] and then proceed [to the academy]’. He felt abashed⁴⁴ before his father, but the latter said to him. ‘My son, you⁴⁵ have the mind of your creator;⁴⁶ for in Scripture it is written first, Thou bringest them in and plantest them⁴⁷ and later it is written, And let them make Me a sanctuary. that I may dwell among them.⁴⁸ [After the marriage] he departed and spent twelve years at the academy. By the time he returned his wife⁴⁹ had lost the power of procreation. ‘What shall we do?’, said Rabbi. ‘Should we order him to divorce her, it would be said: This poor soul waited in vain! Were he to marry another woman, it would be said: The latter is his wife and the other his mistress.’ He prayed for mercy to be vouchsafed to her, and she recovered.
- (4) R. Hanania b. Hakinai was about to go away to the academy towards the conclusion of R. Simeon b. Yohai's wedding. ‘Wait for me’, the latter said to him, ‘until I am able to join you’.⁵⁰ He, however, did not wait for him but went away alone and spent twelve years at the academy. By the time he returned the streets of the town were altered and he was unable to find the way⁵¹ to his home. Going down to the river bank and sitting down there he heard a girl being addressed thus: ‘Daughter of Hakinai, O, daughter of Hakinai, fill up your pitcher and let us go!’ ‘It is obvious’,⁵² he thought, ‘that the girl is ours’, and he followed her. [When they reached the house] his wife was sitting and sifting flour. She⁵³ lifted up her eyes and seeing him, was so overcome with joy⁵⁴ that she fainted.⁵⁵ ‘O, Lord of the universe’, [the husband] prayed to Him, ‘this poor soul; is this her reward?’⁵⁶ And so he prayed for mercy to be vouchsafed to her and she revived.
- [Ber. R. has a slightly different version that brings out further, how R. Hanayah was disconnected, as opposed to Rashbi:

בראשית רבה (תיאודור-אלבק) כ"ו פרשת ויגש פרשה צה

(ל) [ויאמר ישראל אל יוסף אמותה הפעם] חנניה בן חכיניי ור' שמעון בן יוחיי הלכו ללמד תורה אצל ר' עקיבה בבני ברק ועשו שם שלש עשרה שנה, ר' שמעון בן יוחיי הוה משלח כתבין לבייתיה והוה ידע מה בבייתיה, חנניה בן חכיניי לא הוה משלח כתבין לבייתיה ולא הוה ידע מה בבייתיה, שלחה אשתו ואמרה לו בתך בגרה בא והשיאה, צפה ר' עקיבה ברוח הקודש אמ' כל מי שיש לו בת בוגרת ילך וישיאה, מה עבד, אזל למליתה שמע קלהן דמלוותיה אמרן בתו שלחכיניי מליי קולתיך וסוק לך, הוות מהלכה והוא מהלך בתרה עד זמן דעלת לבייתיה, לא הספיקה ביתו לראותו עד שיצאתה נשמתה, ואית דאמרין חזרת

- (5) R. Hama b. Bisa went away [from home and] spent twelve years at the house of study. When he returned he said, ‘I will not act as did b. Hakina’.⁵⁷ He therefore entered the [local] house of study and sent word to his house. Meanwhile his son, R. Oshaia⁵⁸ entered, sat down before him and addressed to him a question on [one of the] subjects of study. [R. Hama]. seeing how well versed he was in his studies, became very depressed. ‘Had I been here,’⁵⁹ he said, ‘I also could have had such a child’.- [When] he entered his house his son came in, whereupon [the

- father] rose before him, believing that he wished to ask him some [further] legal questions. 'What⁶⁰ father', his wife chuckled,⁶¹ 'stands up before a son!' Rami b. Hama applied to him [the following Scriptural text:] And a threefold cord is not quickly broken⁶² is a reference to R. Oshaia, son of R. Hania. son of Bisa.⁶³
- (6) R. Akiba was a shepherd of Ben Kalba Sabua.⁶⁴ The latter's daughter, seeing how modest and noble [the shepherd] was, said to him, 'Were I to be betrothed to you, would you go away to [study at] an academy?' 'Yes', he replied. She was then secretly betrothed to him and sent him away. When her father heard [what she had done] he drove her from his house and forbade her by a vow to have any benefit from his estate. [R. Akiba] departed, and spent twelve years at the academy. When he returned home he brought with him twelve thousand disciples. [While in his home town] he heard an old man saying to her, 'How long will you lead the life of a living widowhood?' 'If he would listen to me,' she replied, 'he would spend [in study] another twelve years'. Said [R. Akiba]: 'It is then with her consent that I am acting', and he departed again and spent another twelve years at the academy. When he finally returned he brought with him twenty-four thousand disciples. His wife heard [of his arrival] and went out to meet him, when her neighbours said to her, 'Borrow some respectable clothes and put them on', but she replied: A righteous man regardeth the life of his beast.¹ On approaching him she fell upon her face and kissed his feet. His attendants were about to thrust her aside, when [R. Akiba] cried to them, 'Leave her alone, mine and yours are hers'.²